

Amstelglorie, de volkstuin van Jan Wolkers, Onno Blom, De Bezige Bij, Amsterdam 2018, 432 pp, prijs € 29,99

ISBN 978 94 031 1780 5

Zijn eerste tuin kreeg Jan Wolkers (1925-2007) pas in 1972, toen tuintje 294 op het Amsterdamse complex Amstelglorie aan hem werd toegewezen. Wat hij er aantrof beschreef hij het jaar erop met voor zijn doen milde ironie in 'Dag moeder natuur', een artikel in de Haagse Post. In de nieuw verworven tuin ging hij minder zachtzinnig te werk: rozenstruiken, Achillea's, afrikaantjes en het 'parmantig gladgeschoren gazon' werden rücksichtslos verwijderd en vervangen door een enorme hoeveelheid planten, heesters, bomen en bollen. Het huisje, dat eerst Het Smolny heette, werd later omgedoopt in Manderley. Onno Blom maakte uit Jans dagboeken een selectie van de aantekeningen waarin ook de tuin voorkwam. We lezen dus over al het tuinwerk, maar ook wie er allemaal op bezoek kwamen, wat er gegeten en gedronken werd, aan welk boek Jan bezig was en, het meest literair, de waarnemingen die hij er doet over planten en dieren, lyrisch Wolkersiaans beschreven. Toen Jan in 1981 met Karina naar Texel was verhuisd, werd ook de tuin opgezgd. Zeer leesbaar! LD

Around the World in 80 Trees, Jonathan Drori, illustraties Lucille Clerc, Laurence King Publishing, Londen 2018, 240 pp, prijs € 16,25

ISBN 978 17 862 7161 7

Een mooi, verrassend en fascinerend boek dat boeiend en vlot is geschreven. De auteur heeft zich onder meer ingezet voor Kew Gardens en is lid van de Linnean Society en de internationale dendrologische vereniging. Het boek behandelt 80 bomen, per boom variërend van een tot drie pagina's. De beschrijvingen per soort zijn kort maar zeer puntig en bevatten altijd interessante feiten en anekdotes over de betreffende boomsoort. Deze feiten kunnen gaan over geschiedenis, biologie, culturele gebruiken, commercieel nut, een uniek systeem om insecten te weren, of soms ongebruikelijke houtverwerking of gebruik van het fruit, ecologie en de effecten op klimaatverandering. Aspirine, boomklimmende geiten, radioactieve noten, ahornsiroop en de Berlijnse Unter den Linden worden op vaak onnavolgbare Britse wijze besproken. Zelfs een boom die in Engeland tot meer dan 17.000 rechtszaken heeft geleid ontbreekt niet. Inheemse en Europese bomen komen aan bod en ook bomen uit andere continenten en klimaatzones. De schitterende illustraties vullen de tekst goed aan en zijn een plezier om naar te kijken. Van harte aanbevolen. JWM

Botanisch handboek medicinale planten, Monique Simmonds, Melanie-Jayne Howes, Jason Irving, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 224 pp, prijs € 24,95

ISBN 978 90 5011 663 3

Zelfmedicatie brengt eigenlijk altijd risico's met zich mee; daarom is het gebruik van kruidengeneesmiddelen niet erg populair onder medici. Aan de andere kant staat de effectiviteit van een groot deel van de middelen waar de farmaceutische industrie kapitalen mee verdient weer ter discussie. De belangen zijn tegenstrijdig, dus daar zijn we voorlopig nog niet uit. In dit boek wordt een beredeneerde tussenpositie ingenomen. Van 277 planten zijn beschrijvingen over herkomst, uiterlijk, gebruikte delen, toepassingen en medische ontdekkingen te lezen in dit boek, dat nadrukkelijk niet bedoeld is als medisch handboek. De opgenomen planten, zowel inheemse als exoten, staan alfabetisch gerangschikt en zijn geselecteerd op de betrouwbaarheid van de kennis erover. Naast de traditionele toepassingen worden de huidige beschreven. Verspreid door het boek worden 24 planten uitgebreider behandeld, vergezeld van recepten voor eenvoudige huismiddeltjes van duizendblad-glycerine bij hooikoorts, griep en verkoudheid tot viooltjessiroop bij keelpijn en hoest. Zorgvuldig vormgegeven, met klassieke afbeeldingen uit beroemde kruidboeken. LD

Basisgids spinnen, Caroline Elfferich, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 120 pp, prijs € 21,95

ISBN 978 90 501 1667 1

Voor wie zich niet geroepen voelt om een diepgaande studie van de arachnologie te maken, maar wel door spinnen gefascineerd wordt is er nu de *Basisgids spinnen*, een handzaam werkje waarin 70 spinensoorten zijn beschreven die in Nederland algemeen voorkomen. De spinnenfamilies waartoe ze behoren, de algemene lichaamskenmerken, leefwijze, webbouw en jachttechnieken, balts en paring en vele andere aspecten worden in het eerste deel behandeld. Handig is het hoofdstuk over wat je nodig hebt om spinnen te zoeken, te determineren en in gevangenschap te houden. De 70 soortbeschrijvingen nemen de overige pagina's in beslag, per soort één pagina met 5 foto's. Per familie worden de algemene kenmerken en het totaal aantal in Nederland voorkomende soorten beschreven, daarna volgen de kenmerken van de soort, met de perioden waarin volwassen exemplaren te vinden zijn, de vindplaats, maximum afmetingen van mannetjes en vrouwtjes, web indien van toepassing, uiterlijk van de eicoon en de typische kenmerken van de soort, zowel in uiterlijk als gedrag. Voor wie alles wil weten over de Lentevuurspin, de Getijgerde lijmspuiters en 68 andere soorten. LD

Dodelijke planten, Een fascinerende reis langs de giftigste planten ter wereld, Elizabeth A. Dauncey & Sonny Larsson, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 224 pp, prijs € 34,95

ISBN 978 90 501 1664 0

Van giftige planten gaat een grote aantrekkingskracht uit. Niet alleen prikkelen ze de fantasie, ze zijn vaak al sinds mensengeugen aan onze geschiedenis verbonden. De grens tussen giftig en heilzaam is vaak maar smal en menige potentieel (dodelijk) giftige plant heeft toepassing gevonden in de farmacologie. In heldere taal en met schitterende illustraties worden in dit boek vele giftige planten behandeld. Werking, symptomen en effecten bij vergiftiging komen aan de orde, toepassing en de daarbij behorende risico's worden uitvoerig beschreven. Spannend zijn de losse kaders met praktijkvoorbeelden van vergiftigingen. Dit fascinerende boek is beslist geen droge opsomming van feiten, maar eerder een kennismaking met de verborgen wereld achter de giftigheid. Om zich tegen vraat te beschermen kan het vormen van gifstoffen voor planten een beschermingsmechanisme zijn. Gaandeweg krijg je een diepere inzicht in het complexe systeem waarin planten zich voortdurend aanpassen aan de omstandigheden. Enige kennis maakt het boek toegankelijker, maar zelfs zonder voorkennis is dit een geweldig boek om te hebben en te lezen. BK

Een koninklijk paradijs, Aert Schouman en de verbeelding van de natuur, Emile Havers e.a., WBooks, Zwolle 2018, 360 pp, prijs € 29,95

ISBN 978 94 625 8185 2

Aert Schouman (Dordrecht 1710 - Den Haag 1792) was een van de beste dierenschilders van zijn tijd, van exotische dieren en vooral van 'in- en uitlandsche vogelen' - daar dankt hij zijn internationale reputatie aan. Deze opvolger van Hondecoeter werd in zijn tijd al geprezen om zijn wonderschone, gedetailleerde aquarellen die gebaseerd waren op bestudering van de natuur, van opgezette dieren en levende in de menagerie van stadhouder Willem V. Veel meer nog dan een catalogus is deze uitgave een tijdsbeeld, een schildering van de omstandigheden waarin Schouman werkte, als kunsthandelaar bijvoorbeeld. Verschillende auteurs belichten verschillende aspecten van zijn leven en werk, zijn leerlingen en opdrachtgevers, zijn sociale contacten, zijn voorgangers en tijdgenoten. Vanzelfsprekend staan er van zijn aquarellen en tekeningen (kamerhangsels en plafondstukken) van vogels (een enkele pagina-groot) talloze in dit boek, maar het besteedt ook ruim aandacht aan door Schouman vervaardigde portretten, topografische tekeningen, boekillustraties en genre- taferelen. Het boek is royaal voorzien van mooi gereproduceerde platen, fris van kleur, en gelukkig niet te klein. Fraai en degelijk boek. RMG

Our first book. Fine Taxidermy, Darwin, Sinke & van Tongeren, Lannoo, Tiel 2018, 306 pp, prijs € 45

ISBN 978 94 014 4914 4

'Flamboyante objecten met opgezette dieren', zo omschrijft Ferry van Tongeren het werk dat hij samen met partner Jaap Sinke maakt, 'geïnspireerd door schilders als Weenix en Hondecoeter en gemaakt voor een zeer kleine, kapitaalkrachtige doelgroep'. De voormalige reclamemakers trokken met hun eerste expositie in Londen de aandacht van Damien Hirst, die meteen de hele collectie aankocht. De objecten bestaan uit composities van opgezette dieren, gemonteerd in opvallende poses in combinaties met andere dieren of objecten, vaak als stilleven. Ze zijn nadrukkelijk bedoeld als kunstwerk, niet als traditioneel opgezette dieren. Natuurlijk moest er ook een boek komen. Reclamemakersbloed verloochent zich niet. Darwin's naam werd geleend, de vormgeving is spectaculair: goud op snee, een Amerikaans aanhoudend coverontwerp, het binnenwerk maximaal doorontworpen. In de teksten wordt, zeer on-Nederlands, door henzelf en Beroemde Namen uit de wereld van de kunsten ongegeneerd de loftrampet gestoken over de voortreffelijkheid van deze kunstwerken. Irritante snoeverij? Soms best wel, maar de inventiviteit van de heren is groot, hun creativiteit wekt bewondering en het boek ziet er prachtig uit. LD

The Galanthophiles. 160 years of snowdrop devotees, Jane Kilpatrick & Jennifer Harmer, Orphans Publishing, Leominster 2018, 258 pp, prijs £45

ISBN 978 19 033 6028 6

'This book is for everyone whose heart lifts at the sight of snowdrops' - daarmee is de toon wel gezet, maar het doet er niet helemaal recht aan. Het boek is behalve voor sneeuwklompjesliefhebbers namelijk vooral een aanrader voor liefhebbers van de geschiedenis van het sneeuwklompje: wie er een belangrijke rol speelden in het verzamelen, vermeerderen, verspreiden en populariseren vanaf het jaar 1854 toen het Krimsneeuwklompje, *Galanthus plicatus*, naar Groot-Brittannië kwam tot nu (de situatie van 2014 in het boek). Steeds was er een centrale figuur (James Atkins, E.A. Bowles, Primrose Warburg, Ruby en David Baker e.a.) met een hechte kring van toegewijde galanthofielen en enthousiastelingen daaromheen. Over die centrale, bepalende figuren die verzamelden en ruilden, kweekten en zeldzame sneeuwklompjes voor uitsterven behoeden gaan de prachtige verhalen in het boek. Het is mooi vormgegeven en bevat tientallen illustraties, oude zwart-witfoto's van plaatsen en mensen (opvallend veel bebaarde mannen), mooie kleurenfoto's en kostelijke prenten van sneeuwklompjes. Aanbevolen en noodzakelijke lectuur voor wie wil weten waar de sneeuwklompjes vandaan komen. RMG

